

ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਜੇ.

ਮਨਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ- ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਸਟੇਟ ਟੈਕਸ ਅਫਸਰ, ਸਟੇਟ ਟੈਕਸ, ਮੋਬਾਈਲ ਵਿੰਗ,
ਜਲੰਧਰ, ਪੰਜਾਬ - ਜਵਾਬਦਾਰ

2021 ਦਾ CRM-M ਨੰਬਰ 24033 (O&M) ਅਤੇ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲੇ

31 ਅਗਸਤ, 2022

A. ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973—S.439—ਜ਼ਮਾਨਤ—ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਕਾਰਕ—ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਦਰਜ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੇ ਉਲਟ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ 'ਤੇ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗਵਾਹਾਂ/ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਸਭ ਤੋਂ ਅਸਾਧਾਰਨ ਹਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਿਯਮ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਲ ਵਿਚ ਅਪਵਾਦ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੋਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਅਧੀਨ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ।

(ਪੈਰਾ ੫)

B. ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973—S.439—ਕਿਸੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਸਮੂਹਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡ ਵਜੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਕੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਵਾਂਝੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸਮਾਜ ਦੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਦੋ-ਫੇਕਲ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਹੈ।

(ਪੈਰਾ 17)

ਏ.ਐੱਸ. ਸ਼ੇਰਾ, ਵਕੀਲ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਲਈ (CRM-M-24033-2021 ਵਿੱਚ)।

ਵਿਸ਼ਾਲ ਸੋਢੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਲਈ (CRM-M-32902 2021 ਵਿੱਚ)।

ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ, ਵਕੀਲ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਲਈ (CRM-M-32903 2021 ਵਿੱਚ)।

ਐਸ.ਐਸ. ਗਰੇਵਾਲ, ਪੀ.ਐਸ. ਔਲਖ ਦੇ ਨਾਲ ਵਕੀਲ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ (CRM-M-36121-2021 ਵਿੱਚ)।

ਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਡਿਪਟੀ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਪੰਜਾਬ। ਕਰਨਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਫਾਰ ਸਟੇਟ ਟੈਕਸ ਅਫਸਰ, ਸਟੇਟ ਟੈਕਸ, ਮੋਬਾਈਲ ਵਿੰਗ, ਜਲੰਧਰ।

ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ, ਜੇ.(ਓਰਲ)

(1) ਇਹ ਹੁਕਮ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਵਿਨੋਦ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਓਆਰਐਸ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਵਾਲੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੰਬਰ 15 ਆਫ 2021 ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਧਾਰਾ 439 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਚਾਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰੇਗਾ। CRM-M-24033- ਵਾਲੇ ਮਨਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ ਦੁਆਰਾ ਕੇਂਦਰੀ ਵਸਤੂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਟੈਕਸ ਐਕਟ, 2017 ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਮਾਲ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਟੈਕਸ ਐਕਟ, 2017 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 132(1) (ਏ), (ਬੀ) ਅਤੇ (ਸੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ 12.05.2021 ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 2021, CRM-M-32902-2021 ਵਾਲਾ ਵਿਨੋਦ ਕੁਮਾਰ, CRM-M-32903 3021 ਵਾਲਾ ਸੰਨੀ ਮਹਿਤਾ ਅਤੇ CRM-M-36121-2021 ਵਾਲਾ ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ।

(2) ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਤੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਕੇਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਤੱਥ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:-

ਅਧੀਨ ਫਰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਦੱਸੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਨੇ ਜਾਅਲੀ ਫਰਮਾਂ ਦਾ ਨੈਟਵਰਕ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਠੱਗਣ ਲਈ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹੇਠਾਂ ਦੱਸੇ ਗਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਕੁੱਲ 40 ਫਰਮਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ 122.28 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਫਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਆਮ ਈਮੇਲ-ਆਈਡੀ, ਫੋਨ ਨੰਬਰ ਅਤੇ ਪੈਨ ਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਫਰਮਾਂ ਨੂੰ ਧੋਖਾਧੜੀ ਵਾਲੇ ਇਨਪੁਟ ਟੈਕਸ ਕ੍ਰੈਡਿਟ (ITC) ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਫਰਮਾਂ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਪਲਾਈ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਵੀ ਕੋਈ ਟੈਕਸ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਅਲੀ ਚਲਾਨਾਂ ਨਾਲ ਗੁਪਤ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਧੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਆਉਟਪੁੱਟ ਟੈਕਸ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਮਾਯੋਜਨ ਲਈ ਧੋਖਾਧੜੀ ਵਾਲੇ ITC ਦਾ ਲਾਭ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਰਮਾਂ ਦੇ GSTN ਪੋਰਟਲ 'ਤੇ ਚਿੱਤੋ/ਅਪਲੋਡ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪੈਸੇ ਦਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਫਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਨਕਦੀ ਕਢਵਾਉਣ ਲਈ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਅਤੇ ਜਾਅਲੀ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਵੀ ਖੋਲ੍ਹੇ ਗਏ ਹਨ। ਕਿ ਇੱਕੋ ਅਤੇ ਆਮ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਭਾਰੀ ਨਕਦੀ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ/ਕਢਵਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਇਸ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੀਆਂ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਪੈਨ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕਰਵਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨਕਦ ਕਢਵਾਉਣਾ। ਈ-ਵੇਅ ਪੋਰਟਲ ਤੋਂ ਇਹਨਾਂ ਫਰਮਾਂ ਦੀ ਇਨਵਾਰਡ ਸਪਲਾਈ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਫਰਮਾਂ ਦੀ ਇਨਵਾਰਡ ਸਪਲਾਈ ਲੜੀ ਅਗਲੇ ਪੜਾਵਾਂ 'ਤੇ NIL ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਫਰਮਾਂ ਖੁਦ ਵੀ ਆਪਣੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸਥਾਨ

MOBILE WING, JALANDHAR, PUNJAB (*Jasjit Singh Bedi, J.*)
'ਤੇ ਗੈਰ-ਮਜ਼ੂਰ ਪਾਈਆ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਨ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਫ ਸਟੇਟ ਟੈਕਸ, ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ 7 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਕੇਸ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

- 1) ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਨੋਦ ਕੁਮਾਰ, S/o S! ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਟ੍ਰੀਟ, 1.0. 12, ਅਮਲੋਹ ਰੋਡ, ਖੰਨਾ, ਲੁਧਿਆਣਾ।
- 2) ਸ਼੍ਰੀ ਮਨਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਸੌਤਿਆ ਵਰਾਤ ਰਤਨ, ਗਲੀ ਨੰ. 1, ਵਾਰਡ ਨੰ. 4, ਨੰਦੀ ਕਾਲੋਨੀ, ਖੰਨਾ, ਲੁਧਿਆਣਾ।
- 3) ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਐਚ. 3660, ਫਿਲੀ ਗੇਟ ਜਗਰਾਉਂ, ਲੁਧਿਆਣਾ।
- 4) ਸ਼੍ਰੀ ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਕਲੋਨੀ ਨੰ: 01 ਖੰਨਾ, ਲੁਧਿਆਣਾ।
- 5) ਸ਼੍ਰੀ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਐਚ. 428, ਉਚਾ ਵੇਹੜਾ, ਜੀ.ਟੀ ਰੋਡ ਖੰਨਾ, ਲੁਧਿਆਣਾ।
- 6) ਸ਼੍ਰੀ ਸੰਨੀ ਮਹਿਤਾ, ਸ. ਕੁਲਦੀਪ ਮਹਿਤਾ, ਐਚ. ਸੀ/18 ਸੇਂਟ ਨੰਬਰ 3 ਜਗਤ ਕਾਲੋਨੀ ਖੰਨਾ, ਲੁਧਿਆਣਾ।
- 7) ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਵ ਟਾਵਰ ਓਵਰ ਲਾਕ ਰੋਡ ਨੇੜੇ ਓਬੀਸੀ ਬੈਂਕ ਲੁਧਿਆਣਾ।

ਇਸ ਸਮੂਹ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਫਰਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਵੇਰਵੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ: -

ਸ੍ਰ. ਨੰ.	ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਨਾਮ	ਪਤਾ	ਫਰਮਾਂ Regd. ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ	ਫਰਮਾਂ Regd. ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ	ਕੁੱਲ ਫਰਮਾਂ Regd.	ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਕੀਤਾ	ਟਿੱਪਣੀਆਂ
1	ਵਿਨੋਦ ਕੁਮਾਰ	ਗਲੀ ਨੰ.12, ਅਮਲੋਹ ਰੋਡ, ਖੰਨਾ	3	0	3	7,40,00, 28 7/-	

2	ਮਨਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ	ਗਲੀ ਨੰ.1, ਵਾਰਡ ਨੰ.4, ਨੰਦੀ ਕਾਲੋਨੀ, ਖੰਨਾ	2	0	2	6,31,89, 85 2/-	ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬੇਗਸ ਤੋਂ 1.99 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ
---	--------------	--	---	---	---	--------------------	---

MOBILE WING, JALANDHAR, PUNJAB (<i>Jasjit Singh Bedi, J.</i>)						
						ਮੈਸਰਜ਼ ਲਕਸ਼ਮੀ ਆਇਰਨ ਟਰੇਡਰਜ਼ ਦਾ ਬੈਂਕ ਏ/ਸੀ
3	ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	ਐੱਚ. 3660, ਭਰਜਾਈ ਜਗਰਾਉਂ	3	3	6	37,44,56,5 36/-
4	ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ	ਨਾਭਾ ਕਲੋਨੀ ਨੰ.01 ਖੰਨਾ, ਲੁਧਿਆਣਾ	5	3	8	177,355,99 5/-
5	ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	ਐਚ.ਨੰ.42 ਉਚਾ ਵੇਹੜਾ, ਜੀ.ਟੀ.ਰੋਡ ਖੰਨਾ	7	4	11	22,67,83,5 52/-
6	ਸੰਨੀ ਮਹਿਤਾ	H.N.C/1 8St.No. 3 ਜਗਤ ਕਾਲੋਨੀ ਖੰਨਾ, ਲੁਧਿਆਣਾ	4	5	9	26,99,55,6 92/-
7	ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ	ਸ਼ਿਵ ਟਾਵਰ ਓਵਰ ਲਾਕ ਰੋਡ ਨੇੜੇ ਓਬੀਸੀ ਬੈਂਕ ਲੁਧਿਆਣਾ	1	0	1	3,71,52,71 5/-
						ਮੈਸਰਜ਼ ਲਕਸ਼ਮੀ ਦੇ ਜਾਅਲੀ ਬੈਂਕ ਏ/ਸੀ ਤੋਂ 38.40 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਨਕਦੀ ਕਢਵਾਈ ਗਈ। ਲੋਹੇ ਦੇ ਵਪਾਰੀ
	ਕੁੱਲ		25	15	40	122, 28, 94, 629 ਹੈ

ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ 122,28,94,629/- ਰੁਪਏ ਸੀ ਜੋ ਹੁਣ ਵਧ ਕੇ 131,96,00,000/- ਰੁਪਏ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੇਂਦਰੀ ਵਸਤੂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਟੈਕਸ ਐਕਟ, 2017 ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਗੁਡਸ ਐਂਡ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਟੈਕਸ ਐਕਟ, 2017 ਦੀ ਧਾਰਾ 132(1) (ਏ), (ਬੀ) ਅਤੇ (ਸੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(3) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਮਨਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ (CRM-M- 24033-2021) ਨੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ 3,32,17,761 ਰੁਪਏ ਦੀ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ITC ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਵੇਗਾ। -। ਇਹ ਜੀਐਸਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 132(5) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਮਾਨਤੀਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਮਨਮਾਨੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਯੂਨੀਵਰਸਲ ਐਕਸਪੋਰਟਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਢੰਗ ਅਤੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਗਲਤ ITC ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਅਣਜਾਣ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਮੋਡ ਅਤੇ ਤਰੀਕੇ ਵਿੱਚ ਦੋ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ITC ਦੀ ਗਲਤ ਉਪਲਭਤਾ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ GSTR-2A ਅਤੇ GSTR-3B ਫਾਰਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਰਕਮ ਜਾਂ ਤਾਂ 3,31,00,646/- ਰੁਪਏ ਹੋਵੇਗੀ। ਫਾਰਮ GSTR-2A ਅਤੇ / ਜਾਂ Rs.3,32,17,761/- GSTR-3B ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ। ਅੱਜ ਤੱਕ ਜੀਐਸਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 73 ਅਤੇ / ਜਾਂ 74 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਮੰਗ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣਾ ਅਚਨਚੇਤੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਕਮ ਦੀ ITC ਦੀ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜੀਐਸਟੀ ਐਕਟ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ 12.5.2021 ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਨਾ ਤਾਂ ਧਾਰਾ 167 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 309 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਸੀ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ 13.03.2021 ਤੋਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀ-ਚਾਰਜ ਸਬੂਤ ਅਜੇ ਵੀ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ। 66 ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ 05 ਸਾਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਹੋਰ ਕੈਦ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਲਗਭਗ 1/3 ਹਿੱਸਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੱਟ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ- ਵਿਨੋਦ ਕੁਮਾਰ (CRM-M-32902 2021) ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਤਿੰਨੋਂ ਫਰਮਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪੈਨ ਨੰਬਰ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। GST ਪੋਰਟਲ 'ਤੇ ਅਪਲੋਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਬੈਂਕ ਖਾਤਾ ਨੰਬਰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਖਾਸ OTP ਅਤੇ PIN ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਈ-ਮੇਲ ਜਾਂ ਮੋਬਾਈਲ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਡੇਟਾ ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੀਐਸਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 132 (ਏ) (ਬੀ) (ਸੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ

MOBILE WING, JALANDHAR, PUNJAB. (Jasjit Singh Bedi, J.)
 ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ ਕੁਝ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਜੀਐਸਟੀ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਐਕਟ ਅਤੇ ਸਾਲ 2019 ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਫਰਮ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਦੋਂ GST ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ GST ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਜਾਂ ਫੂਲਪਰੂਫ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹੁਣ, ਜੀਐਸਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 6-ਏ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੁਝ ਕਮੀਆਂ ਅਤੇ ਕਮੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੰਨਾ ਵਿੱਚ ਸੜਕ ਕਿਨਾਰੇ ਸੂਪ ਵਿਕਰੇਤਾ ਸੀ। ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵਸੂਲੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪੜਾਅ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ- ਸੰਨੀ ਮਹਿਤਾ (CRM-M-32903 2021) ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਤੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਕੁਝ ਵੀ ਬਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਜਿੰਦਰ ਬੱਸੀ ਅਤੇ ਗੰਗਾ ਰਾਮ (ਅਨੈਕਸਰ ਪੀ-4 ਅਤੇ ਪੀ-7) ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 69 ਅਤੇ 132 ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ 12.3.2021 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 12.5.2021 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪੜਾਅ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ CRM-M- 36121-2021 ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਸੱਤਾ ਨਾਮ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਲੇਖਾਕਾਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉਕਤ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਗੋਲਡ ਲੋਨ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇੱਕ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ 7,000/- ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਦੀ ਤਨਖਾਹ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 08 ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਫਰਮਾਂ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅੱਗੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ 17,73,55,995/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੀਐਸਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 70 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਦੇ ਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ

ਲੰਬਾਈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪੜਾਅ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(4) ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗੀ

ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਹੇਠਾਂ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

1. ਸੰਜੇ ਚੰਦਰ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ.³

14) ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਮੁੱਢਲੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਵਾਜਬ ਰਕਮ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਾ ਤਾਂ ਦੰਡਕਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰੋਕਥਾਮਯੋਗ ਹੈ। ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਜ਼ਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਲਈ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸਤਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇਣਦਾਰ ਹਨ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਹਰ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੁਢਲੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ, ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਤੱਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ, ਲੋੜ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਗੈਰ-ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਲੀਬਿਤ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, 'ਲੋੜ' ਆਪਰੇਟਿਵ ਟੈਸਟ ਹੈ। ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਸਵਿਥਾਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਿਰਫ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਅਜ਼ਾਦੀ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਗਵਾਹਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰੇਗਾ, ਸਭ ਤੋਂ ਅਸਧਾਰਨ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਸਵਾਲ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਦੰਡਕਾਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਜੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਅਣਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਬਕਾ ਆਚਰਣ ਭਾਵੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਬਕ ਵਜੋਂ ਕੈਦ ਦਾ ਸਵਾਦ ਦੇਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ।

15) ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ "ਇਲਜ਼ਾਮ ਦੀ ਉਂਗਲ" ਹੈ।

ਦੋਸ਼ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ'। ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਗਵਾਹਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਸਿਰਫ ਟੈਸਟ ਜਾਂ ਕਾਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ: ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਾਰਕ ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਉਹ ਸਜ਼ਾ ਹੈ ਜੋ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੀਹਿਤਾ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਐਕਟ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ, ਜੇਕਰ ਪਹਿਲਾ ਹੀ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਟੈਸਟ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸੀਵਿਯਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਵਾਂਗੇ, ਸਗੋਂ "ਨਿਆਂ ਦੇ ਪੈਮਾਨਿਆਂ ਦਾ ਪੁਨਰ-ਸਥਾਪਨ " ਕਰਾਂਗੇ। ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਅਖਤਿਆਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਕਾਇਆ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਖਤਿਆਰੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਕੀਮਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਕੇ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਵਧਾਨੀ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਿੱਤ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਤਰਕ, ਜਿਸਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਸਾਡੀ ਕਾਨੂੰਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਅਧਾਰ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਲੋੜ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਰਾਜਕਤਾ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ, ਕਲਿਆਣ ਚੰਦਰ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ. ਰਾਜੇਸ਼ ਰੰਜਨ- 2005(1) RCR (ਅਪਰਾਧਿਕ) 703 : 2005 (1) ਸਿਖਰ ਅਪਰਾਧਕ 307 : (2005) 2 SCC 42, ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ "ਇਸ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ ਜੋ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਹਨ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਲੀਬਿਤ ਮਿਆਦ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਨੂੰ ਸੀਵਿਯਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਜੋਂ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹੈ। ਪਰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜੇਕਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਕੇਸ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਜੇ ਅਦਾਲਤ

ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਤੇ ਸਤੁਸਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਕੇਸ, ਉੱਥੇ ਹੈ ਅਜਿਹੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

16) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਵਾਰ-ਵਾਰ, ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਿਯਮ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਲ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਸੀਵਿਯਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਅਧੀਨ ਗਾਰੰਟੀਜ਼ੁਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਬਾਲਚੰਦ, (1977) 4 ਐਸਸੀਸੀ 308 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ:

"2. ਮੁਢਲੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ, ਸਿਵਾਏ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਹਨ ਜੋ ਨਿਆਂ ਤੋਂ ਭੱਜਣ ਜਾਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਕਰਨ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਜਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਮੁਸ਼ੀਬਤਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਾਧਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ।

3. ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਲ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਵੇਂ ਹੀ ਗੁਨਾਹ ਦੀ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਵੀ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਟਰੱਸਟ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ; ਉਸ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਹਾਲਾਤ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਇੱਕ ਹਤਾਸ਼ ਚਰਿੱਤਰ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਸਮਾਜਿਕ ਤੱਤ ਹੋਣ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇੰਨੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜੋ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਨਿਆਂ ਲੈਣ ਲਈ ਵਾਪਸ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਹ 27 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਮਾਹੌਲ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭਗੋੜੇ ਜਾਂ ਚੋਰੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਹਰ ਪੰਦਰਵਾੜੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਬਾਰੇਨ ਵਿਖੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੁਦ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰੇਗਾ।"

17) ਗੁਡੀਕਾਂਤੀ ਨਰਸਿਮਹੂਲੂ ਬਨਾਮ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ, (1978) 1 SCC 240 ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਚੈਂਬਰ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਬੈਠੇ ਵੀ.ਆਰ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਈਅਰ, ਜੇ., ਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ:

"3. ਫਿਰ, ਇਸ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ "ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਵੇਕ" ਕੀ ਹੈ? ਬੈਂਜਾਮਿਨ ਕਾਰਡੋਜ਼ੋ ਦੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ:

"ਜੱਜ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਅਜ਼ਾਦ ਹੋਵੇ, ਫਿਰ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਜ਼ਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਨਵੀਨਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਸੁੰਦਰਤਾ ਜਾਂ ਚੰਗਿਆਈ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਦਰਸ਼ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਘੁੰਮਣ ਵਾਲਾ ਯੋਧਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਵਿੱਤਰ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੋਂ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ। ਉਹ ਅਸਪਸ਼ਟ ਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਅਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਅਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਝੁਕਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਪਰੰਪਰਾ ਦੁਆਰਾ ਸੂਚਿਤ, ਅਨੁਰੂਪਤਾ ਦੁਆਰਾ ਵਿਧੀਬੱਧ, ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਸ਼ਾਸਿਤ, ਅਤੇ "ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਲੋੜ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਸਮਾਜਕ ਜੀਵਨ। ਸਾਰੇ ਅੰਤਹਕਰਣ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਵਿਆਪਕ ਵਿਵੇਕ ਦਾ ਖੇਤਰ ਹੈ ਜੋ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।"

ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਲਾਰਡ ਕੈਮਡੇਨ ਦੀਆਂ ਤਿੱਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ ਕਿ "ਇੱਕ ਜੱਜ ਦਾ ਵਿਵੇਕ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ: ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਅਣਜਾਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਦਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਇਹ ਆਮ ਹੈ, ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ, ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਜਨੂੰਨ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। . ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅਕਸਰ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਸਭ ਤੋਂ ਭੈੜੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਹਰ ਬੁਰਾਈ, ਮੂਰਖਤਾ ਅਤੇ ਜਨੂੰਨ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾਅ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੈ"

ਸ਼ਾਇਦ, ਇਹ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਰਲ ਬਿਆਨ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਧਾਰਾ 21 ਅਤੇ 19 ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਫੋਕਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਅਤੇ ਠੋਸ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਨਜ਼ਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਡਾ: ਬੈਂਟਮਲੇ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

6. ਆਉ ਅਸੀਂ ਚੰਗੇ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਅਤੇ ਅਸਲ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਇੱਕ ਝਾਤ ਮਾਰੀਏ ਜਿਸ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਹੋਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਘੁੰਮਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੇਸ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਅੰਤਮ ਪੜਾਅ ਨਾਲ ਚਿੰਤਤ ਹਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁੱਖ ਨਿਯਮ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਸਨੂੰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਡਰੋਂ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀ ਸੰਭਾਵਤ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਗਠਜੋੜ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ। Erle ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ. ਜੇ ਨੇ ਸੰਕੋਤ ਦਿੱਤਾ, ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ

ਗਿਆ ਅਪਰਾਧ (ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ) ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤੀਬਰਤਾ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕੁਝ ਸਬੂਤ ਵਾਰੰਟਿੰਗ,

ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਰਕਮ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ, ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਲਾਰਡ ਕੈਂਪਬੈਲ, ਸੀਜ਼ੋ ਨੇ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਅਤੇ ਕੋਲਰਿਜ਼ ਜੇ. ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤਰਜੀਹਾਂ ਦਾ ਕ੍ਰਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ:

"ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਦੋਸ਼ ਕਾਰਨ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਆਧਾਰ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਉਸ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਤ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪਾਰਟੀ, ਜੇਕਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਵੇਗਾ; ਅਤੇ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿੰਨ ਤੱਤ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਾਏ ਜਾਣਗੇ: ਦੋਸ਼, ਸਬੂਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਜਿਸ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗੀ।

ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਲਜ਼ਾਮ ਹੈ ਕਿ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕਤਲ; ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਦੇ ਕੈਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਖਲਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸਜ਼ਾ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ, ਮੌਤ ਹੈ।"

7. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਕ ਹੈ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵੀ ਢੁਕਵੀਂ ਹੈ। ਸਜ਼ਾ ਜਿਸ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

8. ਇਕ ਹੋਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬੇਮਿਸਾਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਫਿਲਹਾਲ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ।

9. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਗਵਾਹਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਜਾਂ ਨਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ. ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕਰਨਾ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਰਵਾਇਤੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਤਰਕਸੰਗਤ ਹੈ, ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਉਸਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਮਾੜਾ ਹੈ - ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਰਿਕਾਰਡ ਜੋ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ

ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। . ਆਦਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅਪਰਾਧਿਕ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸੋਚੇ-ਸਮਝੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ 'ਤੇ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਬਾਰੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਅਖਤਿਆਰ ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਰਿਕਾਰਡ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਭਿਆਸ ਨਹੀਂ ਹੈ।

13) ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ, ਅਸੀਂ ਖੇਡ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਬਿਹਤਰ ਸਮਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਲੀਬਿਟ ਹੋਣ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਪੀਲ ਲਈ ਵਿਚਕਾਰਲਾ ਬਰੀ ਹੋਣਾ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ? ਹਾਂ, ਇਸ ਕੋਲ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦਿਆਂ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਛਾਲ ਮਾਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਵਾਲਾ ਘਬਰਾਹਟ ਘੱਟ ਹੈ। ਦੋਸ਼ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਧਾਰਕਾਂ ਦਾ ਉਲਟ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਆਰਜ਼ੀ ਰਿਹਾਈ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਤੱਥ ਸਾਡੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਖੋਜ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਜ਼ਾਹਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹਤਾਸ਼ ਬਦਲੇ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ, ਜੇ ਵੱਡਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਰੁਕਾਵਟ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪਿੰਡ ਨਾਲੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਝਗੜਿਆਂ ਨੇ ਹਿੰਸਕ ਨੂੰ ਭੜਕਾਇਆ ਹੈ। ਅਪਰਾਧ. ਇਹ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਭੂਗੋਲਿਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਇਸ ਕੋਣ ਤੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਸੰਭਾਵੀ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦੀਆਂ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਅਤਿਕਥਨੀਵਾਂ, ਜੇਕਰ ਵੱਡਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਆਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਵਧੀਕੀਆਂ ਅਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਦਾ ਖਤਰਾ ਅਖਤਿਆਰੀ ਇਲਾਜ ਤਕਨੀਕ ਵਿੱਚ ਸੂਖਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮ ਜਾਵੇ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਮਾੜਾ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮੋਹਰ ਨਹੀਂ ਲਗਾਵੇਗੀ।

18) ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ), (1978) 1 SCC 118 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ:

"22. ਹੋਰ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਧਾਰਾ 437 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੇਗੀ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਸਹੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ

ਸ਼ੁਕਰਦੇਸ ਨੂੰ ਹਰਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੌਤ ਜਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੌਤ ਜਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ, ਉਸ ਕੋਲ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ,

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਧਾਰਾ 437(1) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵਿਵਸਥਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਇੱਕ ਅਸਾਧਾਰਨ ਮੌਕਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਜਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸ਼ੱਕ ਲਈ ਕੁਝ ਸਮੱਗਰੀ ਹੋਵੇਗੀ।

24. ਨਵੇਂ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 439(1) ਸੀਆਰਪੀਸੀ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 437(1) ਦੇ ਉਲਟ, ਧਾਰਾ 439(1), ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੌਤ ਜਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਉਦੋਂ ਹੀ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਦੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਫਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਰੌਸ਼ਨੀ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 439 (1) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਓਵਰਰਾਈਡਿੰਗ ਵਿਚਾਰਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਕਿ ਨਵੀਂ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 437(1) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 439(1) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਮ ਹਨ, ਉਹ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਹੈ। ਵਚਨਬੱਧ; ਪੀੜਤ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ; ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਿਆਂ ਤੋਂ ਭੱਜਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ; ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਲਈ; ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੰਭਾਵਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣਾ; ਗਵਾਹਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਦਾ; ਕੇਸ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਆਧਾਰਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੀਮਤੀ ਕਾਰਕਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।"

19) ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਯੂਪੀ ਸਟੇਟ, (1978) 1 SCC 579 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ:

20) 8. ਸਹਿਤਾ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਗੁਪਤ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਹੁਕਮ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ। ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ, ਮੁੱਦਾ ਸੁਤੰਤਰਤਾ, ਨਿਆਂ, ਜਨਤਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਖਜ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਬੋਝ ਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਰੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਕਸਤ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ

ਜ਼ਮਾਨਤ ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਹੈ। ਇਸ ਸਿਖਰਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚੈਂਬਰ ਜੱਜ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੈਰ-ਕੈਨਾਲਾਈਜ਼ਡ ਕੇਸ-ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਪਿਆ, ਮੋਮਬੱਤੀ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਜੋਂ ਡੌਕਟ ਦਾ ਐਡਹਾਕ ਜਵਾਬ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਵਿਵੇਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਧਾਰੀ ਗਈ ਸੰਬੰਧਤਾ। ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ, ਜਦੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਡੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਕੀਮਤੀ ਮੁੱਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨ ਦੀ ਉਪਚਾਰਕ ਸ਼ਕਤੀ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਭਰੋਸਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਅਣਜਾਣ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲਈ ਜੀਵੰਤ ਚਿੰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ। ਭਾਈਚਾਰੇ. ਵਿਵੇਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਦਾਈ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਚਮਕਦਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਜੂਏ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਖਰਕਾਰ, ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੈ, ਕੇਵਲ "ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ" ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ। ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਆਖਰੀ ਚਾਰ ਸ਼ਬਦ ਉਸ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਜਾਨ ਹਨ।

...

16) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਗਵਾਹਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਜਾਂ ਨਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ. ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕਰਨਾ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਰਵਾਇਤੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਤਰਕਸੰਗਤ ਹੈ, ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਮਾੜਾ ਹੈ - ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਰਿਕਾਰਡ ਜੋ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਜ਼ਮਾਨਤ. ਆਦਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅਪਰਾਧਿਕ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸੋਚੇ-ਸਮਝੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸੈਂਬਰਾਂ 'ਤੇ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਰਿਕਾਰਡ ਬਾਰੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਵਿਵੇਕ, ਇਸ ਲਈ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਅਭਿਆਸ ਨਹੀਂ ਹੈ।

17) ਆਰਟੀਕਲ 21 ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਸਵੀਪ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਵਾਂਝੀ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਉਦੋਂ ਹੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਸ

ਨੂੰ ਆਪਕਾਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਜਬ, ਇਕਸਾਰ ਅਤੇ ਅਨੁਛੇਦ 19 ਵਿਚ ਦਰਸਾਏ ਸਮਾਜ ਦੇ ਭਲੇ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਵੇ। ਦਰਅਸਲ, ਜੇ ਵਿਚਾਰ ਮੈਂ ਮਾਪਦੰਡ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਉਹ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹਨ ਜੋ ਮੈਂ ਕੀਏਆ ਹੈ। ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਦੇਖਭਾਲ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਕੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਵਾਂਝੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ

ਨਿਆਂ ਦੇ ਦੋ-ਫੋਕਲ ਹਿੱਤ - ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸਮਾਜ ਲਈ।

18) ਸਾਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਉਲਟ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਤੋਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਸਮਝਦਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਆਏ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲੋਂ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਵਧੀਆ ਮੌਕਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਜੇ ਜਨਤਕ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਸ਼ੀਨੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਨੂੰ ਘਟਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਵਿੱਚ, ਜਿਸਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਸਾਡੇ ਨੇੜੇ ਹੈ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਕੰਮ ਸੀਮਤ ਹੈ, ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀਆਂ "ਭਾਈਚਾਰਕ ਜੜ੍ਹਾਂ" ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ, ਵੇਰਾ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਨਹਟਨ ਬੇਲ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੁਦਰਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜ਼ਮੀਨ ਗੁਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਜਨਤਕ ਖਰਚਾ ਜਿੱਥੇ ਗਾਇਬ ਹੋਣ ਜਾਂ ਗੜਬੜ ਦਾ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਇੱਕ ਅਣਗੌਲਿਆ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਡੀਆਂ ਸਬ-ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਉਨਾ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ, ਕਿ ਗੈਰ-ਲਾਜ਼ਮੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਅਤੇ ਟਾਲਣਯੋਗ ਕੇਸ ਦੀ ਮਹਿੰਗੀ ਹਿਰਾਸਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਇਨਕਾਰ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਅਤੇ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਸਮਝਦੀ ਹੈ।

20) ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ, ਅਸੀਂ ਖੇਡ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਬਿਹਤਰ ਸਮਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਲੀਬਿਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਪੀਲ ਲਈ ਵਿਚਕਾਰਲਾ ਬਰੀ ਹੋਣਾ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ? ਹਾਂ, ਇਸ ਕੋਲ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦਿਆਂ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਛਾਲ ਮਾਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਵਾਲਾ ਘਬਰਾਹਟ ਘੱਟ ਹੈ। ਦੋਸ਼ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਧਾਰਕਾਂ ਦਾ ਉਲਟ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਆਰਜ਼ੀ ਰਿਹਾਈ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਤੱਥ ਸਾਡੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਖੋਜ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਰਣਾਇਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਜ਼ਾਹਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹਤਾਸ਼ ਬਦਲੇ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ, ਇਹ ਵਧੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਇੱਕ ਰੁਕਾਵਟ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪਿੰਡ

ਨਾਲੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਝਗੜਿਆਂ ਨੇ ਹਿੰਸਕ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਭੜਕਾਇਆ ਹੈ। . ਇਹ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਭੂਗੋਲਿਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਇਸ ਕੋਣ ਤੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਸੰਭਾਵੀ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਅਤਿਕਥਨੀ, ਜੋ ਵਧੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਆਕਾਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਵਧੀਕੀਆਂ ਅਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਦਾ ਖਤਰਾ ਸੂਖਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾ ਪਵੇ।

ਅਖਤਿਆਰੀ ਕਯੂਰੀਅਲ ਤਕਨੀਕ ਵਿੱਚ. ਜ਼ਮਾਨਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਮਾੜਾ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮੋਹਰ ਨਹੀਂ ਲਗਾਵੇਗੀ।

21) ਮੋਤੀ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਐਮਪੀ ਰਾਜ, (1978) 4 SCC 47 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਰੱਖਿਆ:

"14. ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਗੰਭੀਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਆਰਕ ਜੇਲ ਜੀਵਨ ਦੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਕਮੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਬਚਾਓ ਪੱਖਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਕਠਿਨ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ। ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਰੱਖਿਆ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਰਾਬਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ, ਉਸਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਬੋਝ ਅਕਸਰ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਮੈਂਬਰਾਂ 'ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।"

22) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਾਮਨ ਨਰਾਇਣ ਘੀਆ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ, (2009) 2 SCC 281 ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ:

23) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਣ-ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਿਤ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਕਲਪਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਸਨੂੰ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਜਾਰੀ ਹੈ। 1948 ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਤੋਂ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਹਸਤਾਖਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਥਾਨ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਸਮੀਕਰਨ "ਜ਼ਮਾਨਤ" ਦਾ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਅਰਥ ਇੱਕ ਕੈਦੀ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ, ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੀ ਫ੍ਰੈਂਚ ਕ੍ਰਿਆ "ਬੇਲਰ" ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ "ਦੇਣਾ" ਜਾਂ "ਸਪੁਰਦ ਕਰਨਾ", ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦੀ ਵਿਉਂਤਪੱਤੀ ਲਾਤੀਨੀ ਸ਼ਬਦ "ਬਾਇਲਰ" ਤੋਂ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ "ਬੋਝ

MOBILE WING, JALANDHAR, PUNJAB (*Jasjit Singh Bedi, J.*)
ਚੁਕਣਾ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤੀਆਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ। ਸਟ੍ਰਾਡਜ਼ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ (4th Edn., 1971) ਕੁਝ ਹੋਰ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਸਪੈਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ:

"...ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੰਗੀਨ ਅਪਰਾਧ, ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸ਼ੱਕ, ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ, ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਸਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ, ਜੋ ਜ਼ਮਾਨਤ ਉਸਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰਕਮ ਵਿੱਚ ਰਾਜੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹਨ, ਜਾਂ ਸਰੀਰ ਦੇ ਬਦਲੇ ਸਰੀਰ, ਕਿ ਉਹ ਅਗਲੇ ਸੈਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਟੀਚਾ ਡਿਲੀਵਰੀ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ, ਆਦਿ।

ਫਿਰ ਇਹਨਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤਾਂ ਦੇ ਬਾਂਡਾਂ 'ਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ - ਭਾਵ, ਉਸਦੀ ਪੇਸ਼ੀ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਦਿਨ ਤੱਕ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।" ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਧੀ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸੌਂਪਦਾ ਹੈ। ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ, ਅਤੇ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

7) ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਕੁਝ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਨਾਗਰਿਕ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਬੇਸ਼ੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾਲ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਿਰੋਧੀ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕੁਕਰਮਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਦੇ ਖਤਰਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ; ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸਿਹਤਮੰਦ ਸੰਜਮ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਦੂਜਿਆਂ 'ਤੇ ਜਿੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੰਜਮ, ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਓਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ। (ਦੇਖੋ ਏ.ਕੇ. ਗੋਪਾਲਨ ਬਨਾਮ ਮਦਰਾਸ ਸਟੇਟ)

8) ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਸ਼ਾਖਾ ਵਾਂਗ, ਇਸਦਾ ਆਪਣਾ ਫਲਸਫਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਥਾਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਪੁਲਿਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਟਕਰਾਅ ਤੋਂ ਉੱਭਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ। ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ

ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ।"

22) ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ, ਸਿੱਧਰਮ ਸਤਲਿੰਗੋਪਾ ਮਹੇਤਰੇ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, (2011) 1 SCC 694 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ "(j) ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਆਜ਼ਾਦੀ ਕੀਮਤੀ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਵਿਵਸਥਾ ਦੋਵੇਂ ਬਰਾਬਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ:

"116. ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਕੀਮਤੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ

ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਹੀ ਘਟਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਕੇਸ ਦੇ ਅਜੀਬ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ [ਦੇਖੋ ਬਾਬਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, (2005) 11 ਐਸਸੀਸੀ 569, ਵਿਵੇਕ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਯੂਪੀ ਰਾਜ, (2000) 9 SCC 443, ਮਹੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਭਾਵਸਿੰਘਕਾ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਰਾਜ, (2000) 9 SCC 383]।

23) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀ ਬਨਾਮ ਐਨਸੀਟੀ, ਦਿੱਲੀ, (2001) 4 ਐਸਸੀਸੀ 280 ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਜਾਂ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਿਧਾਂਤ:

"ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹਰ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਪਟਾਏ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਮਨਮਾਨੇ ਢੰਗ ਨਾਲ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿਚ ਸਬੂਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ, ਵਿਹਾਰ, ਸਾਧਨ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ, ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਅਜੀਬ ਹਨ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦੀ ਵਾਜਬ ਸੰਭਾਵਨਾ ਮੁਕੱਦਮਾ, ਗਵਾਹਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਵਾਜਬ ਖਦਸ਼ਾ, ਜਨਤਾ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਵਡੇਰੇ ਹਿੱਸੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ। ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ "ਵਾਜਬ ਆਧਾਰਾਂ ਲਈ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। "ਸਬੂਤ" ਦੀ ਬਜਾਏ "ਸਬੂਤ" ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਸਿਰਫ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ (ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਸੱਚਾ ਕੇਸ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ। ਚਾਰਜ ਦਾ ਸਮਰਥਨ. ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ

24) ਯੂਪੀ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਅਮਰਮਣੀ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ, (2005) 8 SCC 21 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

25) . ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਹਨ (i) ਕੀ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕੋਈ ਮੁੱਢਲਾ ਜਾਂ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ; (ii) ਚਾਰਜ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ;

111)) ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ; (iv) ਜੇ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਫਰਾਰ ਹੋਣ ਜਾਂ ਭੱਜਣ ਦਾ ਖਤਰਾ; (v) ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ, ਵਿਵਹਾਰ, ਮਤਲਬ, ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ; (vi) ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ; (vii) ਗਵਾਹਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਵਾਜਬ ਖਦਸ਼ਾ; ਅਤੇ (viii) ਬੇਸ਼ੱਕ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੁਆਰਾ ਨਿਆਂ ਦੇ ਅਸਫਲ ਹੋਣ ਦਾ ਖਤਰਾ [ਦੇਖੋ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀ ਬਨਾਮ ਐਨਸੀਟੀ, ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ)]। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੱਕ ਅਸਪਸ਼ਟ ਇਲਜ਼ਾਮ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਜਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਅਜਿਹੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸਿਰਫ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦਗੀ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਵੇ ਜਾਂ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨ ਜਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਕਲਿਆਣ ਚੰਦਰ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜੇਸ਼ ਰੰਜਨ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ: (ਐਸਸੀਸੀ ਪੰਨਾ 535-36, ਪੈਰਾ 11)

"11. ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੁਲਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇੱਕ ਨਿਰਣਾਇਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਬੇਸ਼ਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ। ਭਾਵੇਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੀ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਨ ਮਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨਾ ਦੇਣ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਹੋਣਗੇ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਹੋਰ ਹਾਲਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਚਾਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ; ਉਹ ਹਨ:

(a) ਦੋਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਸਬੂਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ।

(b) ਗਵਾਹ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਦੀ ਵਾਜਬ ਖਦਸ਼ਾ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦੇਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ।

(c) ਦੋਸ਼ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ। (ਵੇਖੋ ਰਾਮ ਗੋਵਿੰਦ ਉਪਾਧਿਆਏ ਬਨਾਮ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਬਨਾਮ ਰਾਮਬਿਲਾਸ)।"

22) ਜਦੋਂ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ

ਕਿ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਜਾਂਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ."

25) ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਦੋਵਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਦੋ ਅਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ: - ਮੁਢਲਾ ਆਧਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਡੂੰਘੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਾਲੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਵਿੱਤੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਦੂਜਾ ਆਧਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਧੋਖਾਧੜੀ ਅਤੇ ਬੇਈਮਾਨੀ ਨਾਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਡਿਲਿਵਰੀ, ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਵਜੋਂ ਵਰਤ ਕੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਇੱਕ ਮਿਆਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੈ ਜੋ ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੱਕ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਢੁਕਵੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਪਾਰਟੀ ਜਿਸ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿ ਕੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, ਦੋਸ਼ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗ੍ਰਾਂਟ ਜਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਵੇਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਗ੍ਰਾਂਟ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਨੂੰ ਹਰ ਇੱਕ ਖਾਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾਉਣਾ, ਰਾਜ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਦੇ ਬੋਝ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਨਾ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਲੰਬਿਤ ਕਰਨਾ, ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਉਸਾਰੂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੱਖਣਾ, ਭਾਵੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ

ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਸਦੀ ਗੱਲਗੀ ਦੀ ਲੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਗੱਲਗਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ. ਬਨਾਮ. ਸਟੇਟ, ਏਆਈਆਰ 1978 ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 179 ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਿਆਂ ਤੋਂ ਭੱਜਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਇਸਤਰਾਸਾ ਗਵਾਹਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਦੇ ਦੋ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਚਾਰ ਹਨ।

ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਸੁਣਵਾਈ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਯੋਗ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਿਠਿਆ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

26) ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਧੀਨ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਅਣਮਿਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ, ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ: ਕੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਸੰਭਵ ਹੈ? 17 ਮੁਲਜ਼ਮ ਹਨ। ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਕਈ ਸੌ ਪੰਨਿਆਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹਨ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾਂ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਜੋ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਪਏਗਾ, ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਣਮਿਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ, ਸਾਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਧਾਉਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕਦਾ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਕੋਈ ਗੰਭੀਰ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ, ਜੋ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਵੇਗਾ ਜਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰੇਗਾ। ਸਾਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੋਈ ਠੋਸ ਕਾਰਨ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਉਹ ਵੀ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਅਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ, ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਬਨਾਮ. ਰਨੀਫ (2011) 1 SCC 784, ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ:-

"15. ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਕ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਕਸਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਈ ਸਾਲ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਆਖਰਕਾਰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕੌਣ ਬਹਾਲ ਕਰੇਗਾ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਕਈ ਸਾਲ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਏ? ਕੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21, ਜੋ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ

ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੈ, ਦੀ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ? ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਕਾਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 66 ਦਿਨ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸਦੇ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 2 ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ), ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਡਾਕਟਰ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ

ਚਾਰਲਸ ਡਿਕਨ ਦੇ ਨਾਵਲ ਦੇ ਟੇਲ ਆਫ਼ ਟੂ ਸਿਟੀਜ਼ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਮੈਨੇਟ ਵਾਂਗ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਪੇਸ਼ੇ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬੈਸਟਿਲ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਵੀ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਸੀ।"

ਦੀਪਕ ਸੁਭਾਸ਼ਚੰਦਰ ਮਹਿਤਾ ਬਨਾਮ ਸੀਬੀਆਈ ਅਤੇ ਹੋਰ 2 ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ:-

1. 8) ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਿਆਂਪੂਰਣ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ, ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਕਾਰਕਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ a) ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਸਬੂਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ; b) ਗਵਾਹ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਦੀ ਵਾਜ਼ਬ ਖਦਸ਼ਾ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦੇਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਅਤੇ; c) ਦੋਸ਼ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਅਪਰਾਧ ਵਿਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਿਆਂ ਤੋਂ ਭੱਜਣ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਨੇੜ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅੰਤਰਿਮ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਭਾਵ 15.09.2011 ਤੋਂ 30.11.2011 ਤੱਕ 31.03.2010 ਤੱਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰੀ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਧੀਨ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੰਜੇ ਚੰਦਰ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਵੀ ਇਹੀ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛ ਰਹੇ ਹਾਂ ਭਾਵ ਕਿ ਕੀ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸੁਣਵਾਈ ਸੰਭਵ ਹੈ।

19. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਹਾਂ ਕਿ

ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹਨ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ

ਭਾਵੇਂ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਸਮੇਤ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲੋੜੀਂਦੇ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮੈਡੀਕਲ ਅਫ਼ਸਰ, ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਸਮੇਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਿਤ ਸਿਹਤ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਖ਼ਤ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਸੀਬੀਆਈ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ।

ਸ਼ਰਦ ਟੀ. ਕਾਬਰਾ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਵਿੱਚ 3 ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ : -

20. 3. ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ, 1860 (ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ "IPC") ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 420, 467, 468, 471 ਅਤੇ 120B ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਈ, 2015 ਤੱਕ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਪਰ ਸੁਣਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੁੱਲ 13 ਕੇਸ ਹਨ [ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ(ਅਪਰਾਧਾਂ) ਲਈ 8 ਕੇਸ ਅਤੇ ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਰੋਕੂ ਐਕਟ, 2002 (ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ (ਅਪਰਾਧਾਂ) ਲਈ 5 ਕੇਸ ਹਨ। "PMLA")]

4. ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀਐੱਮਐੱਲਏ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੇਸਾਂ 'ਚ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਿਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਆਈਪੀਸੀ [ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ (ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ.) ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ] ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਹ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੈ।

5. ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਹੋਵੇ, ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਮਿਆਦ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਆਰਡਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਰਸੀ ਬੀਡੀ1/ਈ/2014/ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 02/2015 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਤਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਸੀਬੀਆਈ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧ, ਇੰਦੌਰ (ਐੱਮ. ਪੀ.) ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 0008.

6. ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਗਈ ਖਦਸ਼ਾ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਗੌੜਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰੇਗੀ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਚਿਤ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ।

ਵਿੱਚ ਪੀ . ਚਿਦੰਬਰਮ ਬਨਾਮ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ 'ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ: -

“16. ਉਪਰੋਕਤ ਪਿੱਠਭੂਮੀ ਵਿੱਚ, 15.11.2019 ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ ਇਹ ਸਕਿੱਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਰੈਗੂਲਰ ਗਰਾਂਟ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਤੀਹਰੀ ਟੈਸਟ ਜਾਂ ਟ੍ਰਾਈਪੰਡ ਟੈਸਟ ਤੱਕ ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮਾਨਤ 439 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਨੇ ਇੱਥੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਪੈਰੇ 50 ਤੋਂ 53 ਵਿੱਚ ਇਹੀ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ 'ਫਲਾਈਟ ਰਿਸਕ' ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਛੇੜਛਾੜ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਾਰੇ ਖੋਜ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਸਹੀ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਖੋਜ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਕੋਲ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੈਲੀਸਟਰ ਜਨਰਲ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਅਜੇ ਵੀ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ

ਅਤੇ ਲੈਟਰ ਰੋਗੇਟਰੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛੇੜਛਾੜ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਅੱਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਫੇਸ ਵੈਲਿਊ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਗਵਾਹ ਦੇ ਇਹ ਲਿਖਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿ ਉਹ ਉਸੇ ਰਾਜ ਤੋਂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਰੋਕ ਲਗਾਈ ਸੀ ਜਾਂ ਨੇ ਸਬੰਧਤ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸਨੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

17. ਇਸ ਲਈ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਸਿਰਫ ਇਕ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਤੀਹਰਾ ਟੈਸਟ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਗਲਾ ਵਿਚਾਰ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ, ਕੀ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਆਪਣੇ ਸਿੱਟੇ ਵਿਚ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

18. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੂੰ ਤੀਹਰੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਰੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਭਾਈ ਗਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਐਨ.ਆਰ. ਬਨਾਮ ਅਮਿਤ ਕੁਮਾਰ, (2017) 13 SCC 751; ਨਿੰਮਗੱਡਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਬਨਾਮ ਸੀਬੀਆਈ, (2013) 7 ਐਸਸੀਸੀ 466; CBI ਬਨਾਮ ਰਾਮੇਂਦੁ ਚਟੋਪਾਧਿਆਏ, 2019 ਦੀ CrI ਅਪੀਲ ਨੰ.1711; ਸੀਨੀਅਰਜ਼ ਫਰਾਡ ਇਨਵੈਸਟੀਗੇਸ਼ਨ ਆਫਿਸ ਬਨਾਮ ਨਿਤਿਨ ਜੌਹਰੀ ਅਤੇ ਐਨ.ਆਰ.; (2019) 9 SCC 165; ਵਾਈਐਸ ਜਗਨ ਮੋਹਨ ਰੈਡੀ ਬਨਾਮ ਸੀਬੀਆਈ, (2013) 7 ਐਸਸੀਸੀ 439; ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਜੀਤਮਾਲਜੀ ਪੋਰਵਾਲ, (1987) 2 SCC 364 ' ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹਨ। ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇੱਕ ਵਰਗ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਜੋ ਡੂੰਘੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ

ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

19. ਉਪਰੋਕਤ ਨੋਟ ਕੀਤੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਉਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਿਬੀਆ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੀਵਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੈਰਾ 27 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

“ਸਧਾਰਨ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ 1924 ਵਿੱਚ ਕਲਕੱਤਾ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਗੋਂਦਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜਾ-ਸਮਰਾਟ [ਏਆਈਆਰ 1924 ਕੈਲ 476, 479, 480: 25 ਸੀਆਰਆਈ ਐਲਜੇ 732] ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੇ ਹੱਲ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਉਚਿਤ ਟੈਸਟ ਕਿ ਕੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਉਸ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਹੈ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਵਜੋਂ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਦੋ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਮੇਰਠ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੇਸ' ਹਨ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਿਕਰ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਕੇ.ਐਨ. ਜੋਗਲੇਕਰ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ [ਏਆਈਆਰ 1931 ਇਲਾਹਾਬਾਦ 504: 33 ਸੀਆਰਆਈ ਐਲਜੇ 94] ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 498 ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਧਾਰਾ 439 ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਇਹ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਜੋ ਪਿਛਲੀ ਧਾਰਾ 497 ਦੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਧਾਰਾ 437 ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਸਖ਼ਤ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਕੋਈ ਅਟੱਲ ਸਿਧਾਂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। 498 ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਿਧਾਂਤ ਜੋ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਸੀ ਕਿ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਮਰਾਟ ਬਨਾਮ ਹਚਿਨਸਨ [ਏਆਈਆਰ 1931 ਇਲਾਹਾਬਾਦ 356, 358 : 32 ਸੀਆਰਆਈ ਐਲਜੇ 1271] ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ

ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਕਲਮੰਦੀ ਸੀ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਖੁਦ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਵੇਕ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ

ਬੇਰੋਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੂਪ ਨਾਲ ਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਵਰਗੀਕਰਣ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਖਾਸ ਵਰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਦੂਜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ। . ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਧਾਂਤ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣਾ ਨਿਯਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਅਪਵਾਦ ਹੈ। ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਇੱਕ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਮੌਕੇ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਸਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 438 ਅਧੀਨ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੀਵਿਲ ਨਿਯਮਕ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

20. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਵੀ ਸੰਜੇ ਚੰਦਰ ਬਨਾਮ ਸੀਬੀਆਈ, (2012) 1 ਐਸਸੀਸੀ 40 ਦੇ ਪੈਰਾ 39 ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦਰਭ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

"ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਦੋਵਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਦੋ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ: ਮੁੱਢਲਾ ਆਧਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਡੂੰਘੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਦੂਜਾ ਆਧਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਧੋਖਾਧੜੀ ਅਤੇ ਬੇਈਮਾਨੀ ਨਾਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਡਿਲਿਵਰੀ ਅਤੇ ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਵਜੋਂ ਵਰਤ ਕੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਇੱਕ ਮਿਆਦ ਲਈ ਕੈਦ ਹੈ ਜੋ ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੱਕ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਢੁਕਵੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਪਾਰਟੀ ਜਿਸ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਦੋਸ਼ ਦੀ

ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ।"

ਉਕਤ ਮਾਮਲਾ ਵਿੱਤੀ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਕਤ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਭਾਰੀ ਵਿੱਤੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਸਬੰਧ 'ਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਸੱਤ ਸਾਲ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਾਂਟ ਜਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

21. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਸਮੇਤ ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਸੰਚਤ ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ, ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਉਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਨਿਯਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ। ਅਪਵਾਦ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸੇ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਕਤ ਮੰਤਵ ਲਈ ਗੰਭੀਰਤਾ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਵਿੱਤੀ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧ ਵੀ "ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ" ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵੀ ਹੈ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਵਿਚਾਰ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕਾਰਕ ਹੈ ਜੋ ਟ੍ਰਿਪਲ ਟੈਸਟ ਜਾਂ ਟ੍ਰਾਈਪੰਡ ਟੈਸਟ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੈ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜੇ ਗੱਲ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਗੰਭੀਰ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ, ਇਹ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਰੇਖਾਕਿਤ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਇਕੱਲੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੇਸ ਦੀ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨ ਜਾਂ ਤਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ

ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਅਸਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੇਸ-ਦਰ-ਕੇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਖੜੇ ਹੋਣ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।

22. ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਤੀਹਰੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਸਮਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣਾ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ਼ 57 ਤੋਂ 62 ਵਿੱਚ ਸਿੱਟੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਨਿਰੀਖਣ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਖੋਜਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਨੋਟ ਕੀਤੇ ਪੈਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੁਝ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦਰਭ ਦੇ ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਦੇ ਪੈਰੇ 17, 20 ਅਤੇ 24 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਤੀਜੇ. ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਦਲੀਲ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਇੱਕ ਸੀਲਬੰਦ ਲਿਫ਼ਾਫ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

23. ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕੀ ਅਦਾਲਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਥੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 130/2019 ਦੇ 05.09.2019 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਉੱਠਿਆ ਸੀ। 20.08.2019 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ/ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਜਾਂਚ ਸਹੀ ਲੀਹਾਂ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ/ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਆਦਿ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨੂੰ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਜ਼ਬਾਨੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨੋਟ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਿੱਚ ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ, ਵਿਦਿਅਕ ਜੱਜ ਨੂੰ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖੋਜ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਿੱਖਿਅਤ ਜੱਜ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਿਆਇਕ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀਲਬੰਦ ਕਵਰ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਸਮੱਗਰੀ

ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਵਿਦਿਅਕ ਜੱਜ ਨੂੰ ਸੀਲਬੰਦ ਕਵਰ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖੋਜ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਅੱਗੋਂ CrI ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਉਸੇ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। 2019 ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1340, ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੀਲਬੰਦ ਕਵਰ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਹੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਨ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪੜਚੋਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤੇ ਜਾਣ, ਜੋ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੱਖਪਾਤ ਕਰੇਗਾ। ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨਾ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਹ ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸਤਗਾਸਾ ਸੀਲਬੰਦ ਲਿਫਾਫ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਇਨਕਾਰ ਜਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਵੀ ਇਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

24. ਅਜਿਹਾ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਸੀਲਬੰਦ ਕਵਰ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਝੁਕਾਅ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੀਲਬੰਦ ਕਵਰ ਵਿੱਚ ਸਮੱਗਰੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਸੀਲਬੰਦ ਕਵਰ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਹੁਕਮ ਚੁਣੌਤੀ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੀਲਬੰਦ ਕਵਰ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰੋ। ਜਾਂਚ ਕਰਨ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਸੈੱਲ ਕੰਪਨੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਬੇਨਾਮੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਕਾਰਤੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਸੀਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਆਖਰਕਾਰ, ਇਹ ਉਹ ਦੋਸ਼ ਹਨ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ/ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵੀ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਅੰਤਮ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਸੀਲਬੰਦ ਕਵਰ ਵਿੱਚ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖੋਜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜਾਇਜ਼

25. ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਇੱਥੋਂ ਕੀ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ, ਇੱਕ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਜਦੋਂ

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰਿਮ ਸੁਰੱਖਿਆ/ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1340/2019 ਵਿੱਚ ਉਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ, ਦਲੀਲ ਅਨੁਸਾਰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਕਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ 16.10.2019 ਤੋਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਈਸੀਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਮੰਤਰੀ ਸੀ, ਨੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਹਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਜੇਕਰ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨਾਂ ਅਤੇ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰਤਾ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਲਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਪਹਿਲਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 45 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਸੀ। ਹਿਰਾਸਤੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੇਕਰ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਜੇ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਅੰਤਰਿਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ ਲਗਭਗ 74 ਸਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੈਦ ਦੌਰਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੋ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਐਂਟੀਬਾਇਓਟਿਕਸ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਾਕਤ ਵਾਲੇ ਸਟੀਰੋਇਡ ਲੈਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਉਪਲਬਧਤਾ ਅੱਗੇ ਦੀ ਜਾਂਚ, ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 'ਫਲਾਈਟ ਰਿਸਕ' ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਜਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ/ਧਮਕਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਮਿਆਦ

ਸਮੇਤ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਛੂਹਣ ਵਾਲੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਯੋਗਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਾਏ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

26. ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ:

- i) ਤਤਕਾਲ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ 15.11.2019 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ 2019 ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੰਬਰ 2718 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ;
- ii) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ 2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਬਾਂਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦੀਆਂ ਦੋ ਜ਼ਮਾਨਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ;
- iii) ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪਾਸਪੋਰਟ ਜਮਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਛੱਡੇਗਾ।
- iv) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਏਗਾ।
- v) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ;
- vi) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਬਾਰੇ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪ੍ਰੈਸ ਇੰਟਰਵਿਊ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਜਨਤਕ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੇਗਾ।
- vii) ਲਾਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸਤੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਅੰਤਿਲ ਬਨਾਮ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ ਵਿੱਚ

ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ⁹ ਇਸ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ: -

" ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧ (ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਡੀ)

66. ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਲਈ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀ ਬਚਿਆ ਹੈ। ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਮਾਤ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੀ. ਚਿਦੰਬਰਮ ਬਨਾਮ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ, (2020) 13 SCC 791 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ

ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਿਆਂ ਨਜ਼ਿਠਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਨਾਲ, ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼, ਅਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਕੁਝ ਕਾਰਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਖਰਕਾਰ, ਇੱਕ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕੇਸ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨਿਰਣੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸੰਚਾਲਿਤ ਕਰੇਗਾ: -

ਪੂਰਵਦਰਸ਼ਨਾਂ ਪੀ. ਚਿਦੰਬਰਮ ਬਨਾਮ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ, (2020) 13 SCC 791:

23. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੀਵਿਯਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਸਮੇਤ ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਸੰਚਤ ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ, ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਉਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਨਿਯਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅਪਵਾਦ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸੇ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਕਤ ਮੰਤਵ ਲਈ ਗੰਭੀਰਤਾ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਵਿੱਤੀ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧ ਵੀ "ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ" ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਨਾਲ ਨਜ਼ਿਠਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਵੀ ਹੈ

ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਵਿਚਾਰ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕਾਰਕ ਹੈ ਜੋ ਟ੍ਰਿਪਲ ਟੈਸਟ ਜਾਂ ਟ੍ਰਾਈਪੋਂਡ ਟੈਸਟ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੈ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜੇ ਗੱਲ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਗੰਭੀਰ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ, ਇਹ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ

ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਰੇਖਾੰਕਿਤ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਇਕੱਲੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੇਸ ਦੀ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨ ਜਾਂ ਤਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਲਈ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਸ-ਦਰ-ਕੇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸਜੇ ਚੰਦਰ ਬਨਾਮ CBI (2012) 1 SCC 40:

"39. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਦੋਵਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਦੋ ਅਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ: ਮੁੱਢਲਾ ਆਧਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਡੂੰਘੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਵਿੱਤੀ. ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਦੂਜਾ ਆਧਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਧੋਖਾਧੜੀ ਅਤੇ ਬੇਈਮਾਨੀ ਨਾਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਡਿਲਿਵਰੀ ਅਤੇ ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਵਜੋਂ ਵਰਤ ਕੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਇੱਕ ਮਿਆਦ ਲਈ ਕੈਦ ਹੈ ਜੋ ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੱਕ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਢੁਕਵੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਪਾਰਟੀ ਜਿਸ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿ ਕੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, ਦੋਸ਼ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

40. ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਜਾਂ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਵੇਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਗ੍ਰਾਂਟ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਨੂੰ ਹਰ ਇੱਕ ਖਾਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਸੇ ਸਮੇਂ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਸਿਰਫ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਖਿਲਾਫ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕੈਦ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾਉਣਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਦੇ ਬੋਝ ਤੋਂ ਰਾਜ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੇਣਾ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਲੀਬਤ ਕਰਨਾ, ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰਚਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਖਣਾ, ਭਾਵੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਸਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਵੇਗਾ।

XXX XXX XXX

46. ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਹਾਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਰਥਿਕ

ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਵੀ ਸੁਚੇਤ ਹਾਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ, ਸੀਬੀਆਈ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਗਲੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੀਬੀਆਈ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਗਈ ਖਦਸ਼ਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਖਤ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ।

ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ

67. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਦਰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦਿਮਾਗ 'ਤੇ ਇਹ ਕਾਰਕ ਭਾਰੂ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਹ ਸੋਚਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੁਰਲੱਭਤਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੈ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ, ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਰਾਹ ਦੁਆਰਾ ਸੰਭਾਵਿਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਨਾਲ ਦੰਡਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਲਗਾਤਾਰ ਹਿਰਾਸਤ ਦੇ ਨਾਲ ਅੰਤਮ ਬਰੀ ਹੋਣਾ ਘੋਰ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇਗਾ।

68. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਾਲ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਦੂਤ ਹਨ। ਆਜ਼ਾਦੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਨੂੰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ, ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸੁਚੇਤ ਅਸਫਲਤਾ ਇੱਕ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰੇਗੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਇਕਸਾਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਰੱਖਣਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਇੱਕ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਉੱਚ ਪੁਜਾਰੀ ਵਾਂਗ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜ਼ੋਰ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਰਨਬ ਮਨੋਰੰਜਨ ਗੋਸਵਾਮੀ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, (2021) 2 SCC 427 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ:

"67. ਮਨੁੱਖੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਇੱਕ ਕੀਮਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮੁੱਲ ਹੈ, ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਨਾਗਰਿਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 482 ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਜੋ Cr.PC ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ "ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਜਾਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ

ਲਈ" ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 482 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਚੌਕਸੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸੰਜਮ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਇਸ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹਨ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਚਿਤ ਲਾਗੂਕਰਨ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਕੀ ਅਤੇ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਬਣਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਵਰਤਣਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾ ਕੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਉਚਿਤ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਦਾ ਇੱਕ-ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ-ਅੰਤ ਹੈ। ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਦਾ ਦੂਜਾ ਸਿਰਾ ਵੀ ਉਠਾ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ: ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਜਾਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਇੱਕ ਕੀਮਤੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, 1898 ਇੱਕ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਸੀਵਿਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਨੇ ਧਾਰਾ 561-ਏ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ। ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ [ਸੈਕਸ਼ਨ 482 ਸੀਆਰਪੀਸੀ, 1973] ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੀਵਿਲ ਅਧਿਕਾਰ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਸੀਵਿਲ ਦੇ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਰਾਹੀਂ ਚੱਲਦੀ ਹੈ। ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੀੜਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ, ਸਮਾਜਿਕ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਪਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਜਿੰਦਾ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਹਾਈਕੋਰਟ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਪਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰੈਲ 2020 ਤੋਂ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਖਾਸ ਮਾਮਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਚੈਨਲ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕਾੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਐਫਆਈਆਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਕੇਸ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੰਤਮ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖੇਗੀ ਜਦੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੂਚੀਬੱਧ ਹੋਵੇਗੀ ਪਰ ਅਸੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ। , ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ

ਰੱਖਿਅਕ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਫਰਜ਼ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਲਈ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਾ ਆਵੇ। ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂਚ ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਸਹਾਇਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ-ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ, ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ- ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਚੋਣਵੀਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਨਾ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਦੇ ਦੋਵਾਂ ਸਿਰਿਆਂ ਤੱਕ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ - ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਹੀ ਲਾਗੂਕਰਨ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਤੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਚਾਲ ਨਾ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਮਨੁੱਖੀ ਯੁੱਗਾਂ ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਓਨੀ ਹੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ ਜਿੰਨੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜ਼ਾਦੀ ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਚੌਕਸੀ ਨਾਲ, ਮਾੜੀਆਂ ਦੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰਤਾ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਧੂੜ ਭਰੇ ਗਲਿਆਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ (ਨਾ ਕਿ) ਦੁਆਰਾ ਜਿਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਬਹੁਤ ਵਾਰ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਇੱਕ ਦੁਰਘਟਨਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਕਮੀ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

69. ਅਸੀਂ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਕਿੰਗਡਮ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਬੋਲ ਐਕਟਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਐਕਟ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਕਿੰਗਡਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ 1976 ਦੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4(1) ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਾਂਗੇ:

"ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਆਮ ਅਧਿਕਾਰ।

4.-(1) ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਇਹ ਧਾਰਾ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ 1 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ।

70. ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

71. ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕਸਾਰਤਾ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਤਤਾ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਹਨ। ਇੱਕੋ ਜੁਰਮ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਕਦੇ ਵੀ ਇੱਕੋ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਇੱਕੋ ਜਾਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖਰਾ ਵਿਹਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਨਿਆਂਇਕ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਅਤੇ 15 ਦਾ ਘੋਰ ਅਪਮਾਨ

72. ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਕਿੰਗਡਮ ਦਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਐਕਟ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਸਧਾਰਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਕੇ ਜ਼ਮਾਨਤਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ। ਇਹ ਐਕਟ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਕੈਦੀਆਂ ਨਾਲ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਹੋਣ, ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ, ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ, ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ, ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਣਾ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਯੋਗ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਬਾਝ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਕਟਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਅਨੁਸੂਚੀ। ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪਵਾਦ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਸਿਵਾਏ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਐਕਟ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਜੋ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਕਿੰਗਡਮ ਵਰਗੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਇਸ ਕਾਰਨ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੰਹਿਤਾ ਜਿਵੇਂ ਅੱਜ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਸੋਧਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰਵ-ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਮੀਦ ਅਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਸਹੀ ਮਾਅਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਸੁਝਾਅ 'ਤੇ ਗੌਰ ਕਰੇਗੀ।

ਸੰਖੇਪ/ਸੰਕਲਪ

73. ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਲਈ ਹਨ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਲਈ ਵੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਸੀਂ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਰਾਜ ਦੇ ਸੋਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

(a) ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਐਕਟ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਜ਼ਮਾਨਤਾਂ ਦੀ ਅਨੁਦਾਨ ਨੂੰ ਸੁਚਾਰੂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

(b) ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 41 ਅਤੇ 41 ਏ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਤੇ ਅਰਨੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਣਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(c) ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 41 ਅਤੇ 41 ਏ ਦੀ ਪਾਲਣਾ 'ਤੇ ਆਪਣੇ

ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਕੋਈ ਵੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(d) ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸੀ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਿਤੀ 07.02.2018 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 41 ਅਤੇ 41 ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਈ ਸਥਾਈ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 2018 ਦਾ ਨੰਬਰ 7608 ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਸਟੈਂਡਿੰਗ ਆਰਡਰ ਭਾਵ 2020 ਦਾ ਸਟੈਂਡਿੰਗ ਆਰਡਰ ਨੰਬਰ 109, ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 41 ਏ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ।

(e) ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 88, 170, 204 ਅਤੇ 209 ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(f) ਸਿਧਾਰਥ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

(g) ਰਾਜ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਗਠਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਬਾਰੇ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਭਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(h) ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਕੈਦੀਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਜੋ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਚਿਤ

ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 440 ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਸਹੂਲਤ।

(i) ਜ਼ਮਾਨਤਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 440 ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(j) ਭੀਮ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਪੱਧਰ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 436 ਏ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਅਭਿਆਸ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਢੁਕਵੇਂ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

(k) ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਜੇਕਰ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਹੋਰ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਇੱਕ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਅਰਜ਼ੀ ਹੋਣ ਦੇ ਅਪਵਾਦ ਦੇ ਨਾਲ। ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ

(l) ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ, ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ/ਸਟੇਟਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਹੇਠਾਂ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:-

ਸੁਰੇਸ਼ ਕਲਮਾਡੀ ਬਨਾਮ ਸੀਬੀਆਈ 7 ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ:-

(m) 13. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋ ਲੋੜਾਂ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸੰਤੁਲਿਤ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਹਨ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ, ਕੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਧਾਏ ਜਾਣ ਨਾਲ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਤੋਂ ਭੱਜਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜ਼ਮਾਨਤ. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਧਾਰਾ 467 ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਜ਼ਾ ਉਮਰ ਕੈਦ ਤੱਕ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਦੋਸ਼ ਗੰਭੀਰ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਭੌਤਿਕ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੱਜੇ ਚੰਦਰ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੇਕਰ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਹੀ ਇਕ ਮਾਪਦੰਡ ਹੈ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਸੀਵਿਯਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਸਗੋਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪੈਮਾਨਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ-ਸਮਾਨਿਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।

(n) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਉਦੋਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਗਵਾਹ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਲਾਈਨ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਲਈ ਧਮਕੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੀ ਉਕਤ ਧਮਕੀ ਇਹ ਖਦਸ਼ਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਇੱਕ ਮੁੱਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਸੀਬੀਆਈ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਭਾਵ ਪੀਡਬਲਯੂ-1, ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਦੇ ਬਿਆਨ ਉਦੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਦੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਤੰਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਧਮਕੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਵਾਹਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੀਬੀਆਈ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਿਡਰ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ

ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਇਆ-ਧਮਕਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਸੀਬੀਆਈ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦਗੀ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇੱਕ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(o) ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ 20 ਮਈ, 2011 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਵਾਹਾਂ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋ ਵਾਰ ਪੂਰਕ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸਨੂੰ ਹਾਈਪਰਲਿੰਕਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ ਈ-ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ ਬਰਬਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਚਾਰਜ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਮਾਮਲਾ ਚਾਰਜ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਲਈ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੁੱਖ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਹੀ 49 ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ ਲੱਗਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

(p) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸੁਰੇਸ਼ ਕਲਮਾਡੀ ਅੱਠ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੀਕੇ ਵਰਮਾ ਦਸ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਇਲਜ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਕਹਿਰੀ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾ ਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਵਿਕਰੇਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਕਿ ਠੇਕਾ ਸਿਰਫ STL ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਗੁਣਵੱਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਧਮਕਾਉਣ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੋਈ ਇਲਜ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਹੋਰ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ 8 ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਇਆ :-

1. . ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦੀਪਕ ਸ਼ਭਾਸ਼ਚੰਦਰ ਮਹਿਤਾ ਬਨਾਮ ਸੀਬੀਆਈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, 2012 (1) ਆਰਸੀਆਰ (ਅਪਰਾਧਿਕ) 870 (ਐਸਸੀ), ਸੰਜੇ ਚੰਦਰ ਬਨਾਮ ਸੀਬੀਆਈ, 2011 (4) ਆਰਸੀਆਰ (ਅਪਰਾਧਿਕ) 898 (ਐਸਸੀ), ਰਾਜਿੰਦਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ

ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ, 2012 (1) RCR (ਅਪਰਾਧਿਕ) 481 (P&H) ਅਤੇ
ਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ CBI , 2013 (1) RCR (ਅਪਰਾਧਿਕ) 346
(P&H) ।

8. ਰਾਜ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਉੱਚ ਪੱਧਰ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਘਪਲਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ 4.75 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਾਅਲੀ ਅਤੇ ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਵਾਉਚਰ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਬਿੱਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਮੈਂ ਪੱਖਾਂ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਬਾਰ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

9. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਾਜ਼ਾ ਫੈਸਲਾ ਦੀਪਕ ਸ਼ੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਮਹਿਤਾ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੀਪਕ ਸ਼ੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਮਹਿਤਾ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਪੈਰਾ ਨੰਬਰ 18 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ: -

10. 18. ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਿਆਂਪੂਰਣ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਕੇਸ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਕਾਰਕਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ a) ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਸਬੂਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ; b) ਗਵਾਹ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਦੀ ਵਾਜਬ ਖਦਸ਼ਾ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦੇਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਅਤੇ; c) ਦੋਸ਼ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਅਪਰਾਧ ਵਿਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਿਆਂ ਤੋਂ ਭੱਜਣ ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਨੇੜ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ

ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅੰਤਰਿਮ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਭਾਵ 15.09.2011 ਤੋਂ 30.11.2011 ਤੱਕ 31.03.2010 ਤੱਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰੀ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਧੀਨ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਜੇ ਚੰਦਰਾ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਵੀ ਇਹੀ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛ ਰਹੇ ਹਾਂ ਭਾਵ ਕਿ ਕੀ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸੁਣਵਾਈ ਸੰਭਵ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਜੇ ਚੰਦਰ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ:-

11. . ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ "ਇਲਜ਼ਾਮ ਦੀ ਉਂਗਲ" 'ਇਲਜ਼ਾਮ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ' ਹੈ। ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਗਵਾਹਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਸਿਰਫ ਟੈਸਟ ਜਾਂ ਕਾਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ: ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਾਰਕ ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਸਜ਼ਾ ਜੋ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੀਹਤਾ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੇਕੂ ਐਕਟ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ, ਜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਟੈਸਟ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਵਾਂਗੇ, ਸਗੋਂ "ਨਿਆਂ ਦੇ ਪੈਮਾਨਿਆਂ ਦੀ ਮੁੜ-ਸਥਾਪਨਾ" ਕਰਾਂਗੇ। ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਅਖਤਿਆਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਕਾਇਆ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਖਤਿਆਰੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਕੀਮਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਕੇ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਵਧਾਨੀ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਿੱਤ. ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਤਰਕ, ਜਿਸਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਸਾਡੀ ਕਾਨੂੰਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਅਧਾਰ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ

ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਲੋੜ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਰਾਜਕਤਾ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ, ਕਲਿਆਣ ਚੰਦਰ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ. ਰਾਜੇਸ਼ ਰੰਜਨ- (2005) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 42, ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ "ਇਸ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਲੰਬਿਤ ਮਿਆਦ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹੈ। ਪਰ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਜੇਕਰ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਰਾਸਾ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਕੇਸ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਕੇਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਜਿਹੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰੋ। "

11. ਮੈਂ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਹਾਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਬੇਈਮਾਨੀ, ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ, ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਜੇਕਰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਨਿਆਂਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਨਿਆਂਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੁਆਇਨਿੰਗ ਜਾਂਚ 'ਤੇ ਚਲਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ।

12. ਦੂਜੀ ਦਲੀਲ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਵਾਦ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਮਾਮਲਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਭਾਵ ਜਾਅਲੀ ਵਾਉਚਰ, ਬਿੱਲਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਇਗੀਆਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਜੁਬਾਨੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ

ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਏ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਦੋਸ਼ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਗੰਭੀਰ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਚ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਧਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਗਭਗ ਸੱਤ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਸਲਾਖਾਂ ਪਿੱਛੇ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੋਈ ਢੁਕਵਾਂ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਜੋ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਅਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟਾਂ/ਪੂਰਕ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟਾਂ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਵਿੱਚ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗੇਗਾ ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

13. ਇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਖਦਸ਼ੇ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਪੱਖਾਂ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੋਰ ਮੁੱਦਿਆਂ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਕੇਸ ਦੀ ਮੈਰਿਟ 'ਤੇ ਕੋਈ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਗਿਰੀ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ 9 ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਇਆ:-

" 17 . ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਬਨਾਮ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਏਆਈਆਰ 1984 ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 1503 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਾਲੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਅਜੇ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜੁਰਮ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ, ਸਬੂਤ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ, ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਅਜੀਬ ਹਨ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਵਾਜਬ ਸੰਭਾਵਨਾ, ਗਵਾਹਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਵਾਜਬ ਖਦਸ਼ਾ, ਵੱਡਾ ਜਨਤਾ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਹਿੱਤ ਅਤੇ ਸਮਾਨ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ।

18. ਅਨਿਲ ਮਹਾਜਨ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੁਝ ਨੁਕਤਿਆਂ ਦਾ ਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:-

(a) ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸਾਡੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਕੀਮਤੀ ਮੁੱਲ ਹੈ ਜੋ ਆਰਟੀਕਲ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸ਼ਕਤੀ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਜੋ ਅਚਨਚੇਤ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲਈ ਜੀਵੰਤ ਚਿੰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਵਾਂਝੀ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਸਮਾਜ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ

(b) ਇੱਕ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਬੇਕਸੂਰਤਾ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹਰ ਮੌਕੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਆਏ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ ਰਿਮਾਂਡ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਨਾਲੋਂ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਵਧੀਆ ਮੌਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣਾ ਨਿਯਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨਕਾਰ ਅਪਵਾਦ ਹੈ।

(c) ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁੱਖ ਨਿਯਮ ਇਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਨੂੰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰੇ।

(d) ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਵਜੋਂ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਵੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਕਿਸੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਅਸਿੱਧੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

(e) ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਜਜ਼ਬਾਤ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਨੂੰ ਦੂਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

(f) ਕਿਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਕੇਵਲ ਵਿਵੇਕ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ।

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 437(1) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪਾਬੰਦੀਆਂ। ਪਰ ਉਕਤ ਵਿਵੇਕ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(g) ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 439(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਧਾਰਾ 437(1) ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਧਾਰਾ 439(1) ਅਧੀਨ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਧਾਰਾ 437(1) ਦੇ ਉਲਟ, ਸੈਕਸ਼ਨ 439(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਮੌਤ ਜਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਧਾਰਾ 439(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਿਮਾਰ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 437(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਗਾਈ ਗਈ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦੇ ਤਰਕ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਮੌਤ ਜਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ।

(h) ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਸਖ਼ਤ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਅਟੱਲ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਟੱਲ ਫਾਰਮੂਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਕਈ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਚਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਇੱਕ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਰਵਵਿਆਪਕ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(i) ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਵਰਗੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ; ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਸਬੂਤ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ; ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਅਜੀਬ ਹਨ; ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਵਾਜਬ ਖਦਸ਼ਾ; ਜਨਤਾ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਵਡੇਰੇ ਹਿੱਤ; ਪੀੜਤ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ; ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਭੱਜਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ

ਨਿਆਂ ਤੋਂ; ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ; ਕੇਸ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਦੇ ਪੜਾਅ ਆਦਿ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਕਾਰਕਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੋਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੋ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਚਾਰ ਹਨ: (i) ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਿਆਂ ਤੋਂ ਭੱਜਣ ਦੀ

ਸੰਭਾਵਨਾ ਅਤੇ (ii) ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਵਿਚਾਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਸੁਣਵਾਈ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੋਨਾਂ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਭਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

(j) ਧਾਰਾ 437 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਪ-ਅਧੀਨ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਧਾਰਾ 437 ਦੀ ਧਾਰਾ 3, ਜੇਕਰ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਸਧਾਰਨ ਹਾਲਾਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਜੋ ਸਹੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਜਿਸਨੂੰ ਮੌਤ ਜਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(k) ਜੇਕਰ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਹੀ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(l) ਜੇਕਰ ਵਾਜ਼ਬ ਖਦਸ਼ਾ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਫੀ ਕਾਰਨ ਹਨ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨਿਆਂ ਤੋਂ ਭੱਜ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਸੁਣਵਾਈ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(m) ਅਦਾਲਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਏਗਾ।

(n) ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਮੌਤ ਜਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 437(1) ਅਧੀਨ ਪਾਬੰਦੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵਰਗੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਧਾਨਕ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਪਰਾਧ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ 15 ਵਿੱਚੋਂ 13 ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੁਰਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਲਾਜ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਦੂਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ। ਸਿਰਫ਼ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ

ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਨਤਾ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਵਡੇਰੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਿਰਫ ਉਹੀ ਵਿਚਾਰ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਰ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਗੰਭੀਰ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਾਲੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(o) ਕਾਨੂੰਨ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਾਗਰਿਕ ਅਤੇ ਇੱਕ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਤਕਰੇ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ, ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹੈ।

19. ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਬਕਾਏ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਹੈ। ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੇਲ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਨਾਲ ਰਿਕਵਰੀ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਰਕਮ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿਵਾਉਣਾ ਹੈ।

20. ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੰਜੇ ਚੰਦਰ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਪੈਰਾ ਨੰ. 27 ਅਤੇ 28 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ:-

21. . 'ਬਿਹਾਰ ਚਾਰਾ ਘੁਟਾਲੇ' ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਤੱਥ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ ਮਿਆਦ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ

ਆਰਡਰ ਪਾਸ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਦਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਕੈਦੀਆਂ ਵਜੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਹੋਰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਕੋਈ ਮਕਸਦ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

28. ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਹਾਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਵੀ ਸੁਚੇਤ ਹਾਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰ

MOBILE WING, JALANDHAR, PUNJAB, (Jasjit Singh Bedi, J.)

ਚੁਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ, ਸੀਬੀਆਈ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਗਲੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੀਬੀਆਈ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਗਈ ਖਦਸ਼ਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਖਤ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ।"

ਦੀਪਕ ਸੁਭਾਸ਼ਚੰਦਰ ਮਹਿਤਾ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੰਜੇ ਚੰਦਰਾ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿਚ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸਕੈਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

21. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਕਿ ਜੁਰਮ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਯੋਗ ਹੈ; 11 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ; ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇੱਕ ਵੀ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ; ਦੇਰੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਕਲਪਕ ਉਪਾਅ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਕੋਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ, ਅਰਥਾਤ, ਗਿਰੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਉਸਦੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮਾਨਤ/ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਬਾਂਡ 'ਤੇ ਨਿਯਮਤ ਜ਼ਮਾਨਤ।

ਪਰਮਾਨੰਦ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ (CRM-M-45975- 2021 ਦਾ ਫੈਸਲਾ 22.11.2021 ਨੂੰ) ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਇਆ:-

“ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰਾਜ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਅਲੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 187 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ। ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ 07.04.2021 ਤੋਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੈ; ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਨਾ ਤਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਅਲੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਗਲਾ ਅਤੇ ਨਿਤੋਸ਼ (ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ; ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਾ ਲੰਬਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਉਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਸੂਲੀ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਗੋਵਿੰਦ, ਜਿਸ ਨੇ CRM-M- 31235-2021 - ਗੋਵਿੰਦ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯਮਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ 13 ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ

ਗਿਆ ਹੈ, ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਅਜੇ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਟਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਨੂੰ ਢੁਕਵਾਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦੋ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ।

ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਸੀਜੇਐਮ/ਡਿਊਟੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਭਿਵਾਨੀ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਡੀਕੇ ਸ਼ਿਵਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ 10 ਵਿੱਚ :-

22. 35. ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਤਿੰਨ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ i) ਉਡਾਣ ਦਾ ਜੋਖਮ, ii) ਸਬੂਤ ਨਾਲ ਫੇੜਫਾੜ iii) ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨਾ।

36. ਉਡਾਣ ਦੇ ਜੋਖਮ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਨਾ ਤਾਂ ਵਿਦਵਾਨ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਰੱਖੀ ਗਈ, ਇਸਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਉਡਾਣ ਦੇ ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

37. ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਫੇੜਫਾੜ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਿਵਾਏ ਉਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਫੇੜਫਾੜ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

38. ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਰਿਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਹੈ |

ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਜਾਂ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਜਾਂ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਲਈ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕਮਾਏ ਪੈਸੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾ ਦੱਸੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਾਰੇ 14 ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

39. ਉਸਨੂੰ 3 ਸਤੰਬਰ, 2019 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ 15 ਦਿਨ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਆਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਹੁਣ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

40. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਹ 4 ਦਿਨ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਉਹ ਆਈਸੀਯੂ ਵਿਚ, ਜਿੱਥੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਐਂਜੀਓਗ੍ਰਾਫੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

41. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮੇਰੀ ਮੰਨੀ ਗਈ ਰਾਏ ਹੈ,

ਪਟੀਸ਼ਨਰ 'ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਆਧਾਰ' ਤੇ ਵੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ: -

- (i) ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਬਾਂਡ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ 'ਤੇ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਇੰਨੀ ਹੀ ਰਕਮ ਦੀਆਂ ਦੋ ਜ਼ਮਾਨਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ 25 ਲੱਖ।
- (ii) ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਛੱਡੇਗਾ।
- (iii) ਜੇਕਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਕਰਾਏਗਾ।
- (iv) ਉਹ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਦੂਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (CRM-M- 22982-2020) ਵਿੱਚ 30.09.2020 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ:-

(v) 'ਦੀਪਕ ਸ਼ੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਮਹਿਤਾ ਬਨਾਮ' ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਵੀ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਅਤੇ ਐਨ.ਆਰ.' 2012 (1) ਆਰਸੀਆਰ (ਅਪਰਾਧਿਕ) 870 ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 'ਗਿਰੀ ਰਾਜ ਬਨਾਮ. ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ' 2019 (1) RCR (ਅਪਰਾਧਿਕ) 530 ਅਤੇ 'ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ. ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ' 2013 (3) RCR (ਅਪਰਾਧਿਕ) 854 ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ 'ਸੁਰੇਸ਼ ਕਲਮਾਡੀ ਬਨਾਮ. ਸੀਬੀਆਈ 2012 (5) ਆਰਸੀਆਰ (ਅਪਰਾਧਿਕ) 556, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ -

(vi) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋੜਾਂ ਜੋ ਇਸ 'ਤੇ ਸੰਤੁਲਿਤ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਪੜਾਅ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਹੈ, ਕੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਧਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋਣ 'ਤੇ ਨਿਆਂ ਤੋਂ ਭੱਜਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਧਾਰਾ 467 ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਜ਼ਾ ਉਮਰ ਕੈਦ ਤੱਕ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਦੋਸ਼ ਗੰਭੀਰ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਭੌਤਿਕ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਜੇ ਚੰਦਰ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੇਕਰ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਹੀ ਇਕ ਮਾਪਦੰਡ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਸਗੋਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪੈਮਾਨਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੰਚਾਲਿਤ ਕਰਨਗੀਆਂ।"

10. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਮਹੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ. ਸੈਟਰਲ ਬਿਊਰੋ ਆਫ ਇਨਵੈਸਟੀਗੇਸ਼ਨ

2014 (8) ਆਰਸੀਆਰ (ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ) 1650, ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੰਜੇ ਚੰਦਰ ਅਤੇ ਦੀਪਕ ਸ਼ੁਭਾਸ਼ਚੰਦਰ ਮਹਿਤਾ ਦੇ 12 ਵਿੱਚੋਂ 9 (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੀਸੀ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚੰਗੀ ਸਮੱਗਰੀ ਸੀ -

"40. ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ/ਸੀਬੀਆਈ ਪੀਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7, 8 ਅਤੇ 12 ਦੇ ਨਾਲ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 120 ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਕੇਸ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਪੂਰਵ-ਨਿਰਣਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਖ ਨਾਲ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਇਸਤਰਾਸਾ ਦੇ ਗੁਣ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ [ਰੈਫ: ਪੂਰਨ ਆਦਿ ਬਨਾਮ ਰਾਮਬਿਲਾਸ ਐਂਡ ਐਨਆਰ. (2001) 6 ਐਸਸੀਸੀ 338, ਰਾਮ ਗੋਵਿੰਦ ਉਪਾਧਿਆਏ ਬਨਾਮ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਓਆਰਐਸ (2002) 3 ਐਸਸੀਸੀ 598 ਅਤੇ ਕਲਿਆਣ ਚੰਦਰ ਸਰਕਾਰ v. ਰਾਜੇਸ਼ ਰੰਜਨ @ ਪੱਪੂ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਐਨਆਰ, 2004 (7) SCC 528]।"

11. ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਚਲਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਲ.ਡੀ. ਰਾਜ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਭਗੌੜਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਤੋਂ ਭੱਜ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਿਛੋਕੜ ਅਤੇ 21.9.2018 ਦੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰ.161 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸਪੁਰਦਗੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ 24.5.2019 ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ

ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੋਂ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਰਿਹਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 18.12.2019 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਉਕਤ ਕੇਸ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੀ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਇਕ ਕਾਪੀ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ 24.9.9 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। 2020. ਐਲ.ਡੀ. ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਕਤ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ/ਪੀ.ਸੀ.ਐਕਟ, ਐਸ.ਬੀ.ਐਸ. ਨਗਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਨਾਲ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪੀਡਬਲਯੂ 1 ਮਨੋਜ ਕੁਮਾਰ (ਜੋ ਸੰਯੋਗ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਬਣ ਗਿਆ) ਦੀ ਅੰਸ਼ਕ ਜਾਂਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਖੁਦ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਇਸੇ ਮਕਸਦ ਲਈ 20.2.2020 ਤੱਕ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸੀਬੀਆਈ ਨੇ 3.1.2020 ਨੂੰ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਕੇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਆਖਰਕਾਰ 11.3.2020 ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਿਲ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਉਸਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਵਾਰੰਟ ਦੀ ਤਾਕਤ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਅਜੇ ਵੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ 24.5.2019 ਨੂੰ ਉਸੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰ. 161, 2018 ਵਿਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 18.12.2019 ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ ਮਿਹਨਤੀ ਰਿਹਾ। ਜਿਸਨੂੰ ਉਸਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਭੱਜਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ।

12. ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਠਾਈ ਗਈ ਅਗਲੀ ਪੇਸ਼ਗੀ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕੈਸ਼ੀਅਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਬੰਧਤ ਬੈਂਕ, ਅਤੇ ਇਸਲਈ, ਬੈਂਕ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਪਹੁੰਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਪੈਰਾ 9 (ਪੈਰਾ 9) ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਲਿਆ ਸੀ। d) ਇਸਦੇ ਸਬੰਧਿਤ ਆਰਡਰ ਦਾ (ਅੰਕੜਾ P-4)।

13. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ 6½ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਲੰਬੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ

ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਨਿਯਮਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਚਲਾਨ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ Ld ਦੇ ਵਿਵੇਕ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ/ਡਿਊਟੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਸਬੰਧਤ।

ਡਾ: ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ (CRM-M- 35475-2020)
ਵਿੱਚ 12.11.2020 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ :-

8. ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਿਯਮਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਜੇ ਚੰਦਰਾ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ., 2012(1) SCC 40 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਵਕੀਲ ਸਿੱਖੋ। ਭਦਰੇਸ਼ ਬਿਪਿਨਭਾਈ ਸ਼ੇਨ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, (2016) 1 SCC 152; ਭਾਗੀਰਥ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ, (1984) 1 SCC 284 ਅਤੇ ਅਰਨੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ, (2014) 8 SCC 273; 2019 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1831 (2019 ਦੇ SLP (ਅਪਰਾਧਿਕ) ਨੰ. 10493 ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ) ਸਿਰਲੇਖ 'ਪੀ. ਚਿਦੰਬਰਮ ਬਨਾਮ. ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਆਫ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਨੇ 04.12.2019 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਉਹੀ ਰਹੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਨਿਯਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਅਪਵਾਦ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਕਤ ਮੰਤਵ ਲਈ ਗੰਭੀਰਤਾ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਵਿੱਤੀ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜ ਉੱਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧ ਵੀ "ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ" ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਣਗੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ,

ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵੀ ਹੈ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਵਿਚਾਰ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕਾਰਕ ਹੈ ਜੋ ਟ੍ਰਿਪਲ ਟੈਸਟ ਜਾਂ ਟ੍ਰਾਈਪੌਂਡ ਟੈਸਟ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੈ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜੇ ਗੱਲ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਗੰਭੀਰ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ, ਇਹ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ

ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਰੇਖਾੰਕਿਤ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਇਕੱਲੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੇਸ ਦੀ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨ ਜਾਂ ਤਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਆਖਰਕਾਰ ਸਿੱਟਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੇਸ-ਦਰ-ਕੇਸ 'ਤੇ ਨਿਕਲਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।

9. ਮੈਂ ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

10. ਸਜੇ ਚੰਦਰ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਕਬਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਧਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਰਾਜ ਦੀ ਕੋਈ ਗੰਭੀਰ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ, ਜੇ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦੇਵੇਗਾ ਜਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰੇਗਾ।

11. ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਮੈਂ ਗੰਭੀਰ ਦੋਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੀ ਲੰਬਿਤ ਜਾਂਚ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ 07.09.2020 ਤੋਂ ਨਿਆਂਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੀ ਅਗਲੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੁਰਮ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

(i) ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ/ਸਬੰਧਤ ਡਿਊਟੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਢੁਕਵੇਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਬਾਂਡ/ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਬਾਂਡ ਭਰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਰਾਮ ਪਾਲ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (CRM-M-19812-2021 15.12.2021 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ) ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਇਆ :-

(ii) ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ 'ਤੇ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ(ਆਂ) ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੀ ਹੈ:-

(i) ਇਹ ਇੱਕ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੀਬੀਆਈ ਜਾਂ ਈਡੀ ਦੁਆਰਾ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਏਜੰਸੀਆਂ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ/ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਹੋਏ ਘੁਟਾਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

(ii) ਇਹ ਤੱਥ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਤੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹਨ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਚਲਾਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਟਰਾਇਲ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹ ਹੋਣਗੇ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੂਰ ਹੈ। .

(v) ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ *ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਦੇ ਕੇਸ* (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ:-

27) 'ਬਿਹਾਰ ਚਾਰਾ ਘੁਟਾਲੇ' ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਤੱਥ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 6 ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਨਾਲ, ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੈਦੀਆਂ ਵਜੋਂ ਹੋਰ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮਕਸਦ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

28) ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਹਾਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਵੀ ਸੁਚੇਤ ਹਾਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸੇ ਸਮੇਂ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਗੁਆ ਸਕਦੇ ਕਿ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ, ਸੀਬੀਆਈ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਗਲੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੀਬੀਆਈ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਗਈ ਖਦਸ਼ਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਖਤ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ।

(5) ਇਸ ਲਈ, ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੇ ਉਲਟ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ 'ਤੇ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ

MOBILE WING, JALANDHAR, PUNJAB (*Jasjit Singh Bedi, J.*)
 ਗਵਾਹ/ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਸਭ ਤੋਂ ਅਸਾਧਾਰਨ ਹਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਕਾਰਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੂਸਰਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕ ਉਹ ਸਜ਼ਾ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਕਤ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਲਜ਼ਮ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦਾ ਹੀ ਇਮਤਿਹਾਨ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਟ੍ਰਿਪਲ/ਟ੍ਰਿਪੱਡ ਟੈਸਟ ਵੀ ਢੁਕਵਾਂ ਵਿਚਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਕਤ ਟੈਸਟ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਤਿੰਨ ਕਾਰਕ ਹਨ:- (i) ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਉਡਾਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਹੈ; (ii) ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ (iii) ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(6) ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਖਤਿਆਰ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਿਸੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਸਮੂਹਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਉਪਾਅ ਵਜੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(7) ਇਸ ਲਈ, ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ), ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਆਈਪੀਸੀ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ/ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤੀਹਰੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਿਯਮ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅਪਵਾਦ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕੇਗੀ ਜੇਕਰ ਤੱਥ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਰੰਟ ਹਨ।

(8) ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਇੱਥੇ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ 13.03.2021 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 12.05.2021 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਉਹ ਦੀ ਕੁੱਲ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲੰਘ ਗਈ ਹੈ।

ਲਗਭਗ 01 ਸਾਲ ਅਤੇ 06 ਮਹੀਨੇ। ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ 05 ਸਾਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਜੇ ਤੱਕ, ਦੋਸ਼ ਵੀ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ 66 ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਹੋਣੀ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਜਲਦੀ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਉਡਾਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਹੋਣ ਜਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਗੰਭੀਰ ਖਦਸ਼ਾ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਹਨ।

(9) ਉਪਰੋਕਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਹੋਰ ਕੈਦ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਲੋੜੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਉਪਰੋਕਤ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ

ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ- ਮਨਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ ਪੁੱਤਰ ਸ਼. ਸਤਿਆ ਵਾਰਤ ਰਤਨ (ਸੀਆਰਐਮ-ਐਮ-24033-2021 ਵਿੱਚ), ਪਟੀਸ਼ਨਰ- ਵਿਨੋਦ ਕੁਮਾਰ ਪੁੱਤਰ ਸ਼. ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (CRM-M-32902-2021 ਵਿੱਚ), ਸਨੀ ਮਹਿਤਾ ਪੁੱਤਰ ਸ਼. ਕੁਲਦੀਪ ਮਹਿਤਾ (CRM-M-32903-2021 ਵਿੱਚ) ਅਤੇ ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸ਼. ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ (CRM-M-36121-2021 ਵਿੱਚ) ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਢੁਕਵੀਂ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਖਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ 'ਤੇ ਹੈ।

(10) ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਸਪੁਰਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਪਾਸਪੋਰਟ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ।

(11) ਜੇਕਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਉਸਦੇ/ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ/ਦੋਸਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੇਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ/ਧਮਕਾਉਣ/ਧਮਕਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਾਜ/ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ.

ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਪਾਇਲ ਮਹਿਤਾ ਨੇ ਡਾ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕੰਚਨ